Ч. 209 Второк 17 (29) вересня 1896. Рік VI

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

В інтересі правди.

(Статя надіслана).

„Дѣло“ з 22-го вересня принесло статю, тим замітну, що в ній нагромаджено стілько неправди, скілько речень.

Оно дорікає послам Барвіньскому і Вахнянинови тим, що економічні полекші, признані селянам новим законом податковим, випали за малі. А чи постаралась опозиция руска в раді державній в який-небудь спосіб о те, щоб ті полекші, випали значнійшими? Таж пос. Телішевский сидів як-раз в комісиї податковій, де новий закон підготовляв ся, тілько — на жаль — ми не тілько не чули про яку-небудь роботу п. Телішевского в тім напрямі, але знаємо навіть на певно, що пос. Телішевский за весь той час не сидів у Відни, а бавив ся в абстиненцию.

Рівнож не мали ми ніколи нагоди почути, щоб посол Романчук забирав коли-небудь голос в повній палаті, чи то при ухвалюваню закона податкового, чи при ревізиї катастру ґрунтового, чи при розправах над законом о відписуваню податків на випадок шкід елементарних. Оба посли опозицийні мовчали при всїх тих справах завзято, а тепер ні з сего ні з того дорікає „Дѣло“ послам нашим, що полекші для селян випали за скудненько.

З другої сторони звістно нам, що именно пос. Вахнянин говорив про нужду селяньску в послїдних двох роках чотири рази, а пос. Барвіньский раз. „Дѣло“ звернулось проте з своїми замітами під злою адресою.

„Дѣло“ пише дальше в згаданій статї, що пос. Вахнянин в своїм справозданю посольскім в Жовкви дуже коротко (ляконїчно) натякнув про ухвалу закона ловецкого в Соймі краєвім. Ми поінформувались в тім ділї і нам сказано, що посли наші соймові, не виймаючи так званих „правдивих“ заступників Руси (послів: Окуневского, Остапчука і Новаковского), на своїх спільних нарадах перейшли докладно предложений Видїлом краєвим закон ловецкий і що ухвалені ними поправки увійшли майже в цїлости до нового закону. Може бути, що на приняте сих поправок вплинула сецесия послів селяньских, але новий закон ловецкий не гірший від старого.

„Дѣло“ докорює відтак пос. Вахнянинови, що він в справозданю своїм не згадав про закон шкільний, котрим вкорочено автономію рад місцевих шкільних. І сей докір несправедливий, бож всїм звістно, що закон о радах місцевих ухвалив сойм ще тогдї, як пос. Романчук стояв на сторожі інтересів селяньских в соймі краєвім.

Дальше нападає „Дѣло“ на посла Вахнянина за те, що на послїдній сесиї соймовій пос. Дунаєвский вніс проєкт до закона о збірних громадах. Чи „Дѣлу“ не звістно, що пос. Вахнянин дуже рішучо виступив против сего проєкту? За щож напасть?

Притім легковажило собі „Дѣло“ всї так звані здобутки національні, які довелись Русинам галицким і буковиньским за послїдне шестиліте, кажучи, що: „загал Русинів виробив собі вже суд о вартости деяких з тих здобутків“(!). Се вже крайний ідіотизм! Для других народів всякі здобутки на поли шкільництва, розширеня прав язикових в житю публичнім і двиганя інституций наукових чи економічних були і будуть завсїгди здобутками найцїннїйшими. Для „Дѣла“ все те без вартости. То хорватскі посли боролись в раді державній роками о хорватскі написи на судах, а Словінцї о низші утраквістичні паралельки в Целлю яко о марниці? Нї, панове опозиционісти! Се не марниці, се підвалини, на котрих сильнїйші від нас народи будували і будують силу свою народну.

Відтак пише „Дѣло“ що богато з згаданих здобутків придбав для Руси хтось другий, а не посли Барвіньский і Вахнянин. Но, ми тїшились би дуже, як би могли хоч один здобуток приписати пос. Романчукови. Ми знаємо стілько, що пос. Телїшевский здобув нотарият в Бучачи, але лиш для себе, а пос. Романчука звеличаємо під небеса, наколи він нам переведе доказ, що він сей або другий здобуток виєднав в парляментї або у правительства. Пос. Романчук мабуть до кождого здобутка занимав становище „вижидаюче“.

„Дѣло“ питає відтак, що придбали посли рускі Ради державної в часї „нового курсу“? Тож ми допоможемо єго слабенькій памяти. Від 1894 р. одержали Русини: 1) Семінарию учительску в Сокали; 2) руску школу вправ в Самборі; 3) кляси підготовляючі рускі при ґімназиях перемиской і коломийскій; 4) утраквістичні паралельні кляси при ґімназиї черновецкій; 5) написи рускі на судах; 6) видавництво законів державних в чистім рускім язиці; 7) інспектора-Русина для надзору науки язика руского в школах народних буковиньских; 8) одного члена в раді шкільній краєвій на Буковинї; 10) печатанє книжок шкільних в товаристві науковім ім. Шевченка і т. д.

„Ділo“ сварить відтак на наших послів, що они справою еміґрациї занялись лиш поверховно. І се не правда. Бо ту справу поружено і в Радї державній (посли Вахнянин і Романчук — чи і сей послїдний поверховно?) і в соймі. Результат тих заходів був такий, що нині Видїл краєвий вислав на місце до Бра-

Зелїзні ворота.

Давно то було, коли на княжім золотокованім престолї в Галичи засїдав руский князь Ярослав, задля свого великого розуму прізваний Осьмомислом. Власть єго сягала аж по Дунай, а то аж по ту сторону, що зве ся нинї „Зелїзними воротами“. Незвістний по имени півець „Слова о полку Ігоревім“ згадуючи про князя Ярослава Осьмомисла, величає єго славу і силу та каже, що він підпер був своїми зелїзними полками угорскі гори, заступив угорскому королеви дорогу і „затворив в Дунаю ворота“. Отже ті ворота отворив вчера знову Є. Вел. Цїсар Франц Йосиф в присутности двох сусїдних монархів короля румуньского Кароля І. і сербского короля Александра першого, та віддав їх до ужитку всім тим державам, через котрих землї Дунай перепливає.

Але сторона, в котрій відбувало ся вчера величаве торжество, нагадує нам ще одну, хоч невеселу подію з нашої давної бувальщини. В 1775 р. зруйнували Москалї запорозку Січ. Дійстно дивно склало ся, що Москалї вислали тогди своє войско під проводом ґенерала з мадярским именем, Текелїя. Кошовим в Січи був тогди Калнишевский. Текелїй обступив в червни Січ і велїв старшинї козацкій прийти до себе. Козаки видячи, що нема виходу, вислали старшину до Текелїя, а той казав єї арештувати і разом з Калнишевским відставити до Петербурга. Тепер війшов він з войском на Січ і велїв тут богато козаків арештувати та розіслав їх до всїляких кріпостий, а прочим оголосив, що з волї цариці російскої войско запорозке (руско-україньске) зносить ся, а кождий козак може іти, звідки прийшов, або остати ся таки тут, лиш мусить стати звичайним селянином і служити в російскім войску. По тім взяв ся він руйнувати Січ. Насамперед забрав весь маєток кошового і другої старшини козацкої, відтак казав розвалити курені (хати, де жили козаки), засипати пушкарню а навіть обдерти запорозку церков Матери Божої (Покровску) з дорогоцінних украшень і розвалити дзвінницю, а наконець забрав ще всї пушки і другу козацку зброю, запорозку касу і старинні грамати козацкі та все то вислав до Петербурга. З давної Січи не лишило ся тепер нїчого лиш рови та вали і мури з церкви, а на єї місци стануло відтак село Покровск. Текелїй попродавши опісля все майно козацкої старшини, зібрав з него до 30 тисячів рублїв (около 38 тисячів зр.), на дотїшні часи дуже велику суму гроший.

Але не всї козаки хотїли піддати ся волн московскої цариці і єї любимця кн. Потемкина, що післав був Текелїя руйнувати Січ. Знайшло ся пять тисячів козаків, що волїли пійти „під Турка“ як „під Москаля“. Они зібрали ся тихцем, взяли — як каже народне оповіданє — образ Матери Божої, котрий ще виратували від Текелїя з січевої церкви і добивши ся до моря „посїдали на лодочки та й за Дунай махнули“. Пішли над устя Дунаю, в Добруджу, що тепер належить до Румунії. Звідси пустились они опісля горі Дунаєм, аж в ті сторони, де нинїшні „Зелїзні ворота“. Але не осїли тут. Часть з них вернула мабуть назад до устя Дунаю, де ще до нині суть два рускі села, горішний і долїшний Дунавець, а часть перейшла на Угорщину. Прийшовши в Туреччину, ще в 1785 р. подали они через команданта австрийскої валоги в Ясах просьбу до австрийского правительства, щоби оно дало їм землю в Австриї; їх принято і дано їм землю в Банатї на Угорщинї. Потомки тих козаків, Русини, живуть до нині в Бачці на Угорщинї, в селї Керештур і сусїдних.

Так отже два рази, безпосередно і посередно, вяже ся история „Зелїзних воріт“ з историєю нашого народу і стаєсь для нас тепер, коли там довершило ся велике дїло культурне, подвійно цікавою.

Що-ж то ті „Зелїзні ворота?“ Тихо і спокійно котить Дунай свої води почавши від місточка Донавешінґен в нїмецкім князївстві Баден, де сполучають ся дві річки, Бреґах і Бріґах, що випливають з гір, званих Чорним лїсом. Лиш весною, коли розгуляє ся, робить не мало пакости людям заливаючи сусїдні села і міста. Почавши від міста Ульм у Віртембергії єсть він вже сплавний, але аж від Донаверт в Баварні ходять вже по нїм і паро-

зилії людий для провіреня, як живесь нашим виходцям? Вправдї з послів наших лиш посол Романчук заходив ся коло того, щоби еміґрантів не здержувано по дорозї, але чи пос. Романчук робив добре, помагаючи до еміґрациї? — сумнїваемось.

„Дїло“ кепкуе собі і з слів пос. Вахнянина, де він каже, що руским послам Ради державної „раді і правительство і посли других народностий“, і питае: чим они раді, чи „тисненем рук, похвалами, чи пестощами?“ Наївність „Дїла“ показуесь тут в повній наготї. Посли других народностий тим раді послам нашим, що ухвалюють суми, потрібні на зреалїзоване постулятів руских; а що правительство рівно раде послам нашим, на доказ того досить навести факти, що мінїстри просьвіти Мадейский і Ґавч самі ставлять внесеня в комісиї буджетовій на засноване шкіл руских скорше, чим пос. Романчук.

„Дїло“ дивуесь, що посли польскі Ради державної „не перебивають руских послів в змаганях їх о добро Руси“. Нам се не видаесь дивним. Посли рускі мають від „консервативної Унїї“ ще з 1894 р. запоруку, що посли польскі Ради державної не лиш не будуть спинювати постулятів руских, але будуть їх навіть піддержувати. І в тїй запоруцї лежить цїла тайна хоч дрібненьких успіхів, але таки успіхів „нового курсу“.

„Дїло“ питаесь притім цїкаво, що посли рускі прирекли за те послам польским? Отже-ж і на се відповімо. Они прирекли послам польским те, що в падолистї 1890 р. прирік їм власними устами пос. Романчук.

А тепер ще одно. Ми „Дѣл-ови“ не хочемо давати такої науки, але з боку дивлячись на роботу сю, бачимо дуже виразно, що оно пійшло зовсїм на услуги нашим „москвофілам“. Ходять навіть слухи по Львові, що видїл „Народної Ради“ порішив, будучу акцию виборчу вести разом з „Русскою Радою“. Наколи се правда, то „Нар. Рада“, що мала стояти на сторожі інтересів наших національних, віддалась би через те на службу людий, ворожих нашим ідеалам народним. Оттут буде на місци пригадати слова Деака, котрий в своїм часї сказав: „Втратити народність, се річ небезпечнїйша, чим втратити свободу. Свободу можна і по віках відзискати, але народности нїколи“. Затратите ви, панове опозиционїсти рускість вашу в морю московскім, то доведете галицку Русь до того, до чого колись довів Богдан Україну.

Перегляд полїтичний.

Вчера о 9 год. 30 мінут відбуло ся торжественне отворене каналу в Зелїзних воротах. Є. Вел. Цїсар в супроводї королїв румуньского і сербского виїхали на корабли „Франц Йосиф“ на канал. В хвили коли цїсарский корабель украшений хоругвами всїх трох сусїдних держав розтяв ґірлянду з рож розтягнену на каналї, епіскоп Дессефі поблагословив канал, а Є. Вел. Цїсар виголосив слїдуючу промову: В торжественній хвили, яка сполучае нас при сьвяткованю сего великого дїла для публичного добра, я щасливий, що можу повитати Монархів двох дружних країв, котрих береги, близькі до себе і обмивані водою Дунаю символїзують спільність наших інтересів. Робота, котру зібраний в Берлинї ареопаґ поручив Австро-Угорщинї скінчила ся. Усунено послїдну запору, яка стояла на перешкодї свобідному рухови на великій рїцї. Гордий з місиї, яка нам припала, оголошую нову дорогу отвертою, і в переконаню, що она причинить ся до могучого і спасеного розвою так само мирних як і обильних в плоди межинародних відносин, пю на щасте наших народів. Всї три Монархи цокнули ся відтак трома золотими чашами, жертвуваними угорским правительством. На тім закінчило ся торжество.

Новинки.

Львів дня 28 вересня 1896.

— **Іменованя.** П. Мінїстер віроісповідань і просьвіти іменував помічного учителя при семинариї мужескій в Кракові Ром. Верещиньского учителем музики і співу при тамошній женьскій семинариї учительскій.

— **Перенесеня.** Дирекция почт і телеґрафів перенесла официяла почтового Людв. Гохляйтнера з Дуклї до Самбора, а цлового асистента Володисл. Діма з Живця до Дуклї.

— **Нова стация телеґрафу** з обмеженою службою денною буде отворена з днем 1-го жовтня с. р. при урядї почтовім в Буківску, сяніцкого повіта.

— **П. Віцепрезидент краєвої Дирекциї скарбу** др. Вит. Коритовский повернув в суботу до Львова і обіймив урядоване.

— **Доповняючі вибори.** Президия ц. к. Намістництва розписала доповняючі вибори на двох послів до сойму краевого з міста Львова і одного посла з ґрупи сїльских громад в Сяноцї на день 30-го жовтня с. р.

— **Пос. Вахнянин** ставав дня 27 с. м. перед виборцями своїми в Куликові. Виборцїв і правиборцїв явило ся до 300 людий, так що велика шкільна саля і сїни не могли помістити прибувших і деякі мусїли крізь відчинені вікна прислухуватись справозданю посла. Зборам провадив о. Грушкевич, місцевий парох. В довшій річи виложив пос. Вахнянин користи, які доведуть ся селянам по причинї ухвалених законів: податкового, процедури цивільної, опусту податків на случай шкід елементарних, ревізиї катастру, обниженя загальної суми податку ґрунтового, урльопованя селяньских синів в третім роцї служби войскової, пожичок мелїорацийних і других. Відтак перейшов посол на поле здобутків національних. По річи наступили численні запитаня з сторони виборцїв в справах по найбільше льокальних. На внесене поважного міщанина Породка збори виборцїв піднесенем рук заявили однодушно повне довіре послови, почім ще через довший час посол перебув між виборцями і подавав їм ради в справах приватних. З духовеньства, хоч всї духовні з охрестности були прошені на збори, явились: о. Грушкевич, о. Радецкий з Мервич, о. Мацюрак з Дорогошева і оба місцеві латиньскі духовні. Рівно-ж присутна була і частина місцевої інтелїґенциї, Німцї кольонїсти з Візенберґа і жиди. З опозициї не було нї слїду.

— **Іспит зрілости** в осїннім речинцї відбув ся в ц. к. академичній ґімназиї у Львові на днях 21—24 вересня під проводом Вп. інспектора краевого Ів. Левицкого. До цїлого іспиту зрілости приступило 17 абітуриентів, до поправчого 8. Сьвідоцтва зрілости одержали: Бирка Іван, Данилевич Евстахий, Іванцїв Лука, Каминьский Яків, Кокотайло Роман, Купчиньский Іван, Левицкий Петро, Максимович Григорій, Малюца Іван, Мармаш Володимир, Пеллех Сильвестер, Пеленьский Алексій, Породко Іван, Прокопович Николай, Савчиньский Михайло, Сапрука Григорій, Стефанович Володимир. — Репробовано на рік 6, без терміну 1; відступив від іспиту 1.

— **Нещастна пригода.** В пятницю в полудне вів якийсь чоловік воли через площу Марияц-

---

ходи. В 1890 р. ходило по нїм 4.383 всїляких суден, що перевезли більше як півосьма міліона сотнарів товарів. Сїй плавбі стояли доси на перешкодї в кількох місцях підводні скали або т. зв. пороги, котрі, особливо підчас низького стану води було кораблям дуже трудно оминати. Одну з тих перешкод коло міста Ґрайн в горішній Австриї, усунено розлупанем скал в роках від 1853 до 1866, друга найбільша, „Зелїзні ворота“ лишила ся була аж до послїдних днїв. Тепер вже й ту усунено.

В двох місцях віддїляе Дунай наші гори, Карпати від других гір: коло Пресбурґа, де по сїм боцї (лївім) кінчать ся малі Карпати, а по тамтім боцї (правім) стирийскі Альпи, котрих послїдним кінцем суть Литавскі гори і коло Оршови, саме в тім місци, е „Зелїзні ворота“; тут по сїм боцї кінчать ся Карпати т. зв. Трансильваньскими Альпами, а по тамтім боцї, в Сербії зачинають ся балканьскі гори. В сїй другій части почавши від місцевости Стара Молдова аж до Оршови, на яких 100 кільометрів довготи стають береги Дуже скалистї і високі, особливо же по сторонї угорскій. Русло ріки звужае ся чим раз більше, а береги его представляють своїми стрімкими стїнками прекрасний дико романтичний вид. Коло місцевости Стїнка суть береги з ґранїту а ґранїтові скали сторчать і на рїцї на метер високо понад звичайний стан води. Подібні скали знаходять ся на рїцї ще й коло місцевостий Козла-Дойки Тахталїя, Ізлаз, Гребінь, Свиниця і др. Ріка стае тут місцями так вузка, що здае ся зразу, що корабель сюди не перепливе. Пливе ся межи так високими стїнками, що понад ними лиш тілько неба видко, як ріка за широка. В сих вузких місцях есть ріка на 50 сяжнїв глубока. Лївим берегом ріки, понад саму воду іде гостинець, кований в скалї, а по правім боцї видко дорогу, котрою машерувало колись римске войско за цїсаря Траяна. Місцями та дорога кована в скалї, місцями же вздовж цїлої стїнки суть виковані в скалї чотирогранні дїри, в котрих були позапускані трами. Під тими більшими дїрами на трами видко знов менші на підпори до трамів. На трамах, здаесь, були покладені дилї і по них то машерувало римске войско понад рікою. Всї ті слїди давної римскої дороги видко ще дуже добре. Напроти Ґрадїни видко на сербскім боцї ще дуже добре виковану в скалї римску таблицю в честь цїсаря Траяна, а букви на нїй, витесані з каменя, в місци скритім від слоти задержались до нинї ще дуже виразно. Сю часть ріки, взглядно еї високі стїнки звуть вивозом Казан або воротами Траяна (Porta Trajana); она в однім місци дїйстно стае так вузка, що можна би еї легко замкнути.

Трудно описати, що значила давнїйше плавба на Дунаю в сїм місци. Ширина ріки зміняе ся тут що хвиля, від 300 метрів до 3 кільометрів, а спад води бувае місцями лиш 2, місцями же аж 30 метрів. З води вистають масами острі вершки скал, під водою вздовж і впоперек та косо через ріку лежать широкі лави скал, творять ся плеса і вири, а місцями знов скали так близько верха води, що їх видко з під неї. А помежи ті скали, вири і плеса та мілини мусїв плисти давнїйше корабель; мусїв крутити ся що хвиля то на лїво то на право; ледви що виминув яку скалу, то вже була обава, що дістане ся у вир, а виминув вир, то вода несла его з велизечною скоростию дальше і готова була розбити об недалеку стїнку. Тут коло Стїнки а ще більше коло Козла і Дойки а відтак на порогах коло Ізлаза і Тахталї було найнебезпечнїйше і найбільше лучали ся нещастя. Тепер вже все змінило ся. Від Стїнки аж до Юча вилупано яких 320.000 кубічних метрів скал і видобуто їх з води, усипано камінні греблї і обмуровано береги. Проложено так вигідну дорогу для кораблїв аж до самих Зелїзних воріт.

Поза казаньским вивозом стають вже береги Дунаю менше високі і стрімкі. Відтак ріка робить мале колїно і показуе ся Оршова, зборне місце гостий вчерашного торжества. Трохи дальше лежить невеличкий остров а на нїм виднїють ся високі, кріпостні мури, зпоза котрих посеред високих тополь виглядають якісь будинки і тоненькі вежі — мінарети турецкі. То остров Ада-Кале, колись турецка кріпость на Дунаю, нинї турецка оселя, в котрій Турки проміняли свої криві шаблї та буньчуки на рискалї і лопати, стали господарями і привозять свою городовину що дня на торг до Оршови. Ада-Кале, звана також Новою Оршовою, мае свою історию. Кріпость тут побудував був ще цїсар Леопольд І. Опісля переходив остров по кілька разів то до Турків то знову до Австриї, аж наконець по послїдній російско-турецкій війнї став був без пана, аж наконець взяла его Австрия і поставила там свою залогу. Минувши той остров доїзджае ся до Старої Оршови. Єсть то невеличке, але хороше місто при устю ріки Черни до Дунаю, але положене на два кільометри від него. Місто мае всего лиш около 5000 душ і нема в нїм нїчого замітного, хиба то, що тут есть головна стация корабельна, стация угорскої зелїзницї державної, комора і карантана. Недалеко від міста есть то місце, де в 1853 р. викопано угорску корону і другі відзнаки королївскі, котрі закопав був в зелїзній скрини Кошут в ночи з 23 на 24 серпня 1849 р., коли по революциї на Угорщинї втїкав до Туреччини. На тім місци приказав Є. Вел. Цїсар виставити каплицю.

На 9 кільометрів понизше Оршови, а на 3 кільометри від угорскої границї, межи румуньским а сербским берегом ріки починають

ку у Львові. Воли зноровили ся і один з них кинув ся на поліцияита, що стояв на улици та проколов єму рогом руку, так що той упав без притомности на землю. Раненого заосмотрило ратункове поготівлє і відставило до шпиталю.

— Крадіж штучних зубів. Ц. к. Дирекция поліциї у Львові одержала в пятницю таку телеґраму з Ясла: „Нині украдено в поїзді їдучім до Львова 500 штучних зубів. Прошу остерегти дентистів“.

— Нужда наших еміґрантів. Італіяньска ґазета, що виходить в Гориции Corriere di Gorizia доносить: „Майже що дня приїздять до Кормонс галицкі селяни, котрі не найшли в Бразилиї сподіваного раю і тепер розчаровані вертають на родинну землю. Богато з них потратило діти, котрі померли на далекім заході. Галичани відпочивають по кілька днів в Кормонс, а відтак тамошний комісарият поліциї висилає їх в дальшу дорогу до краю“.

— З Тернополя одержуємо отсе письмо з просьбою о поміщене: Тутешна філія „Просьвіти“ устроює віче господарске, на котре маємо честь отсим запросити Вп. Добродія. Віче відбуде ся дня 4 жовтня о год. 2-гій по пол. в Тернополи в сали „Сокола“. Щоби віче відповіло своїй задачи, виділ постарав ся о обзнакомлених з своїм предметом і досьвідчених референтів, котрі будуть обговорювати справи, найблизше обходячі наше селяньство, як також справи нашої економічної орґанізациї. Реферовати будуть такі сили як пп. Василь Нагірний, Др. Кость Левицкий, О. Глодзиньский і инші. По вічу наступить льосоване предметів господарских, як: всілякого насіня, щеп і знарядів господарских. Того самого дня о год. 8 вечером філія тов. педаґоґічного устроює концерт в тій самій сали, на дохід бідної шкільної молодїжи, котра потребує підмоги. Програма концерту буде оголошена в часописях. Концертом буде управляти о. Остап Нижанковский. Дохід з концерту призначений на закупно мундурків. Ціни місць: Крісла перворядні на концерт по 1 зр., другорядні 80 кр., а в дальших рядах 60 кр., вступ на салю 40 кр., партер 25 кр., ґалерия 20 кр. Хтоби не міг взяти удїлу, той зволить пересылати відповідний даток на висше сказану цїль.— В Тернополи дня 23 вересня 1893. Від філії товариства „Просьвіти“ і тов. педаґоґічного. — *О. Евст. Цурковский* голова філії „Просьвіти“. *О. Вол. Громницкий* голова філії тов. педаг.

— Нова православна церков у Львові зачне ся небавом будувати. Церков стане при ул. Францисканьскій на тім місци, де була перше православна церков, тепер розібрана. На кошти будови призначено 87.000 зр. з буковиньского православного фонду религійного.

— Убийство. У вівторок розпочала ся перед трибуналом присяжних у Львові карна розправа, котра деякими подробицями пригадує історию короля Ліра. Коли Антін Отуляк оженив ся з Анною Ольховою, дарували єму своякн жінки ціле господарство і застерегли собі лише довживотнє удержанє і мешканє в хатї. Як довго жила Анна, не потребували свояки Лозиньскі жалувати свого вчинку. Але небавом померла Анна, а Отуляк оженив ся вдруге. Від того часу почали ся сварки, а одного разу прийшло до кровавої бійки. В ній напав старий Лозиньский на свого противника навіть зубами, відкусив єму один палець і копнув так сильно в коліно, що Отуляк став на віки калікою. Але вкінци розгорячив ся і Отуляк і так сильно побив старого Лозиньского, що сей за кілька годин помер. При карній розправі сьвідки зізнавали дуже баламутно. Судиї присяжні узнали Отуляка винним а трибунал засудив єго на три роки тяжкої вязниці.

— Нещастє на зелїзници. Зі Ставрополя під Кавказом в Росиї доносять: Сими днями на пятій версті за містом наїхали на себе два поїзди з робітниками. Від удару розбило ся шість возів, при чім погибло шістьох людий, а шіснайцять тяжко покалічених. Оба поїзди їшли в одну сторону, а зіткнули ся тому, що машиніст першого поїзду задержав нагле машину не даючи нїякого сиґналу.

— Убив свого діда. В Арборі на Буковині посперечав ся Михайло Онуц зі своїм дїдом Тодором Годинюком, при чім Онуц убив свого діда. Єго арештовано і відставлено повітовому судови в Солци.

— Дивацтво. В ческім місті Пісек жиє 80-лїтна панна Франциска Міллер, котра вже від 26 лїт не виходила з свого мешканя і не позваляла нїкому вступати до него. Іду діставала крізь вікно від одної слуги. Коли слуга в суботу знов пукала у вікно, побачила, як Міллер лежала в лїжку, щось немов хора. Закликані поліцаї розвалили двері. І що-ж они уздріли? З виїмкою вузкого хідника була ціла хата аж по саму стелю переповнена старими пачками від циґарів, зігнилими циґарами, тютюном, окрушками, дрантем і папером, а все те наповняло хату страшною вонею. Аби вивезти то сьміте, в котрім загнїздили ся сотки миший, жаб і инших сотворінь треба було аж десять громадских возів. Один поліцай зомлів від занечищеного воздуха. Міллерку можна було лише силою повезти до шпиталю.

Штука, наука і література.

— „Дзвінка“ ч. 18, ілюстрованого письма для науки і забави руских дітий і молодежи, містить в собі: розділ пятий „Подорожи Гулївера до краю великанів“ Джонатана Свіфта (перевів В. В-р.); байку Б. Грінченка „Ластівята“; докінчене оповіданя Е. Бертета „Малий Американець“ (переповів В. Б.); байку Б. Грінченка „Малпа та білка“; оповіданє „Джемс Несміт“ (переказав Б. Г.); XIII-ий уступ „Учених розмов Никольця з татуськом“ о Петрі Могилї (пише Остап Макарушка).

Господарство, промисл і торговля.

— Жнива в Австриї. Міністерство рільництва оголосило саме тепер справоздане про жнива в Австриї після стану в половині вересня. Справоздане констатує, що навіть імовірне оцінене сегорічного жнива тепер неможливе. Взагалі-ж можна сказати, що в Австриї жниво пшениці, жита, ячменю і вівса ледви чи є середне. В поодиноких краях, як от на Шлезку, мабуть жниво буде дуже зле, а у всхідних краях, як Галичині і Буковині, стан жнива вже ліпший, бо там майже ціле жито, часто і пшениця та ячмінь вже скільчило ся, коли зачала посуха. Хоч треба признати, що якість не конче добра. При молоченю вийшли найліпші результати в Галичині і на Буковині. Бараболї дуже потерпіли задля вогкости; тут жниво певно не буде й середне. Як бачимо з сего справозданя, о кукурудзї ще нема спроминки, отже ще не знати, якої великої шкоди наробили часті гради і тучі.

— Дирекция зелізниць державних оповіщує: Північно-німецкий рух товаровий з Галичиною і Буковиною. — З дня 1 жовтня 1895 увійде в житє додаток I до тарифи часть II, зшитка 1.

Північно-німецкий рух товаровий з Галичиною і Буковиною. З днем 1 жовтня 1896 увійде в житє додаток III до тарифи часть II зшитка 2.

ся „Зелїзні ворота“, найбільший і найнебезпечнїйший поріг на Дунаю. Вже здалека чути, як тут шумить і гудить вода розбиваючись об скали. Представте собі на 300 метрів широке русло ріки. По обох боках єї, на румуньскій і сербскій стороні піднимають ся високі, скалисті береги; вода гонить тут дуже скоро, бо спад ріки в однім місци доходить аж до 13 метрів. Посеред же ріки, косо від румуньского до сербского берега тягне ся величезна, на цїлий кільометер довга, 250 метрів широка, а серединою, в довготі 500 метрів на півтретя метра висока скала. То найбільший поріг на Дунаю — Пріґрада (перегорода), котрий замикає майже цілу ріку. Лиш вузким місцем межи тим порогом а румуньским берегом могли давнїйше і то лиш з великим трудом і дуже осторожно перепливати кораблї. Пріґрада спиняла всю плавбу. Тепер викопано тут попід сербский беріґ канал на 2 кільометри довгий 72 метри широкий, а 3 метри глубокий. Канал той творять дві величезні греблї, з котрих одна, що іде попід сербский беріґ, єсть на 2900 метрів, а друга, на самій ріці, 1900 метрів довга. Обі греблї вистають ще на 60 центиметрів понад найвисший стан води, який доси добачено на Дунаю. Камінем тим, яке вилупано на днї каналу, засипано цїле то місце що було межи довшою греблею а сербским берегом і осушено зовсїм. Кораблї можуть тепер вже свобідно перепливати тим каналом.

Якої тут треба було роботи, якої сили і кілько гроша можна собі легко уявити, коли зважимо, що треба було вилупати 700.000 кубічних метрів скали і насипати 1,150.000 кубічних метрів каміня, разом зрушити більше як 1,850.000 кубічних метрів твердих скал. До того уживано парових сверлів і долот, динаміту і електрики. Робота розпочалась у вересни 1890 р. і тут працювало постійно 1700 робітників. Якої тут треба було ужити сили, досить буде хиба згадати, що до розбиваня підводних скал уживано долота, котре важило 10.000 кільоґрамів, а котре машиною підношено на 5 метрів в гору, а відтак спускано на скалу. До веденя роботи треба було виставити 350 будинків, 7 великих кузень, 2 робітнї до направи машин, дві верфти корабельні, треба було збудувати 16 кільометрів зелїзниці, доставити 5 льокомотив, 550 ваґонів, 3 пароходи і т. д. На всю ту роботу ухвалило було угорске правительство 9 міліонів зр.; пізнїйше додало ще півтора міліона, а наконець мусїло ще затягнути позичку в сумі 22 і пів міліона зр. Кошти цїлої роботи виносять отже разом 33 міліонів зр.

Як вже знаємо, перші Римляни стали прокладати дорогу на Дунаю через Зелїзні ворота а початок того сягає мабуть аж часів Юлія Цезаря. О вигоді для плавби по Дунаю нїхто не думав аж до наших часів. Парискій договір з 1856 р. згадує перший раз про урегульоване Зелїзної брами, але заразом і постановляє, що плавба на Дунаю має бути вільна і не вільно нїкому брати анї оплати від кораблїв, анї від товарів на них перевожених. В виду такої постанови не хотїв нїхто взяти ся до сеї роботи, бо преці треба було взяти звідкись гроші на ту роботу. Конґрес в Льондонї 1871 постановив же, що побережні держави мають порозуміти ся з собою, як би усунути перешкоди плавби на Дунаю, а та держава, котра би підняла ся такої роботи, може опісля брати оплату від кораблїв. Але внов розходило ся о то, котра именно з держав має взяти ся до тої роботи. Берлиньский конґрес в 1878 р. вложив той обовязок на Австро-Угорщину і признав її право побираня оплати. Австро-Угорщина сповнила той, вложений на ню обовязок і від вчера, дня 26 вересня, стоять вже Зелїзні ворота отвором для всїх кораблїв на Дунаю.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Геркулєсбад 28 вересня. Є. Вел. Цїсар, і королї румуньский і сербский приїхали тут вчера о 3 год. по полудни. Вечером відбув ся двірский обід. Місце купелеве було ілюміноване.

Филипополь 28 вересня. Після вістий наспівших тут з Константинополя, відбули ся там численні ревізиї по домах і арештовано богато Турків. Причиною того було то, що в мошеї Меґмеда розліплено революцийні відозви турецкі і що подібний рух викрито також в Скутарі, та що молодо-турецка партия розкинула в Константинополи кілька тисячів відозв, друкованих в Женеві, а вимірених против султана.

Константинополь 28 вересня. Арештовано тут двох вірменьских нотаблїв, підозріних о то, що належать до вірменьского комітету революцийного.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.